

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 08.11.2023
FU-sak: 43/23		Arkivsaknr.:

Tiltak for styrket påvirknings- og policy-arbeid overfor EU og i Europa ved UiB

Bakgrunn

UiB har store ambisjoner om å være synlig på den internasjonale forskningsarenaen. Dette innebærer blant annet å arbeide for å påvirke EUs forsknings- og innovasjonsprogram, Horisont Europa, og å være en synlig forskningspolitisk aktør på den europeiske arena. Påvirkning og policy-arbeid mot Horisont Europa er svært relevant for å nå ambisjonene for forskning i UiBs strategi for 2023-2030, og strategien setter klare mål om at UiB skal «bidra til å forme europeisk kunnskapspolitik» og «benytte UiBs tilstedeværelse i Brussel til å styrke europeisk samarbeid og mulighetene i EUs rammeprogrammer.»

Det har vært økende aktivitet og interesse for påvirkningsarbeid i flere fagmiljøer på UiB de siste årene. Det vil i tiden fremover komme flere anledninger til å gi innspill på ulike nivå i EU. Denne saken vil derfor bringe temaet opp til drøfting i FU og invitere til en diskusjon om hvordan enda flere fagmiljøer kan engasjeres i påvirkningsarbeid, og hvordan prosesser i forbindelse med innspillmuligheter kan organiseres på best mulig måte fremover.

Saken starter med å beskrive de ulike nivåene som finnes for påvirkning i EU, og gir deretter noen eksempler på hva som er spilt inn fra UiB på de ulike nivåene de siste årene. Til slutt pekes det på prosesser som er i gang eller som vil komme de neste årene hvor det vil være aktuelt for UiB å følge utviklingen og benytte seg av muligheter for påvirkning.

Ulike nivå for påvirkning:

Mulighetene for å gi innspill til EU og til rammeprogrammet for Forskning og Innovasjon kan deles i fire hovedtyper, og for de ulike typene innspill er det forskjeller med hensyn til hvilket nivå av institusjonen det er mest aktuelt å gi innspill fra og med hensyn til bakgrunnskunnskapen eller erfaringen som er nødvendig for å gi innspill:

- A. *Overordnet forskningspolitisk nivå i EU*
- B. *Overordnet politisk nivå i EU innenfor et politikfelt*
- C. *Rammeprogrammet: budsjett, struktur, fokus og formaliteter - nå og fremover i tid*
- D. *Spesifikke arbeidsprogram og utlysninger*

A. Overordnet forskningspolitisk nivå i EU

Dette nivået handler om overordnet forskningspolitikk, og her kan UiB gi innspill på institusjonsnivå eller i samarbeid med andre institusjoner. Norge deltar i EUs rammeprogram og Det europeiske forskningsområdet (ERA) på lik linje med EU-land, og det vil ofte være anledning til å gi innspill via KD. Andre aktuelle kanaler er åpne høringer i EU og internasjonale eller europeiske nettverk UiB er medlem av. Det er ikke nødvendig med spesifikk erfaring med rammeprogrammet; det viktigste er å ha en viss oversikt over det forskningspolitiske landskapet i Europa.

B. Overordnet politisk nivå i EU innenfor et politikfelt

EU gjennomfører en rekke åpne høringer knyttet til ulike politikfelt; i mange av disse kan det være relevant enten at UiB gir innspill på institusjonsnivå om forskningsprioriteringer og -behov på feltet eller at forskningsmiljøer ved UiB gir policy-innspill basert på relevant forskning på feltet (el. evt. begge deler).

I slike saker kan det også være flere mulige kanaler for innspill, som KD eller nettverk UiB er medlem av. Innspill vil enten primært være basert på fagkunnskap på det relevante feltet, eller fremme synspunkter om hva som bør være kommende forskningsprioriteringer på feltet. For sistnevnte type innspill vil en viss kjennskap til eksisterende forskningsprioriteringer i EU og arbeidsprogram/utlysninger i rammeprogrammet for F&I være gunstig.

C. Rammeprogrammet: budsjett, struktur, fokus og formaliteter - nå og fremover i tid

EU gjennomfører åpne høringer og forskjellige dialoger med "stakeholders" i forbindelse med planlegging, utvikling og evaluering av rammeprogrammene. I slike innspillsrunder vil det for noen typer spørsmål være nødvendig med konkret erfaring med søknad om og drift av prosjekter, noen ganger primært fra administrativ side, men ofte også fra forskersiden.

Samtidig er det ofte også relevant å innhente innspill bredt fra fagmiljøene angående tematiske prioriteringer.

I kommende år vil det sannsynligvis bli mulig å gi innspill både angående tematiske prioriteringer og formelle og praktiske aspekter — både direkte til EU, via KD og via andre kanaler, som for eksempel nettverk UiB er med i — i prosessen frem mot nytt rammeprogram, som skal starte i 2028.

Rammeprogrammet for forskning og innovasjon opprettes i forbindelse med EUs 7-årige budsjett. I overgangsperioden frem mot nytt program, som vi er inne i nå, er det mulig å få gjennomført større endringer med hensyn til budsjett, prioriteringer og «spilleregler» i programmet, mens det i programperioden kun er mulig å gjennomføre mindre endringer som faller innenfor rammen av vedtatt regulering for 7-årsperioden.

D. Spesifikke arbeidsprogram og utlysninger

Utkast til arbeidsprogram med utlysningstekster for Horisont Europa blir ofte gjort uformelt tilgjengelige en tid før endelig versjon. Her er det et påvirkningsvindu hvor innspill kan formidles via UiBs medlemmer i NFRs referansegrupper for Horisont Europa eller til de nasjonale kontaktpunktene (National Contact Points, NCP'er) for de ulike delene av Horisont Europa i NFR. På dette nivået er det fagnære innspill som er relevante; det er forskere og forskningsrådgivere som er best plassert til å gi innspill. Muligheten for å få gehør er større jo tidligere man kommer inn i prosessen, og det er dessverre ofte svært korte frister. I denne fasen er det best å gi helt konkrete tekstinnsspill; forslag til

endringer, kutt eller tillegg i ordlyden i utlysningsteksten. Det er også relevant å peke på utlysningstekster eller formuleringer man ønsker å beholde slik de er.

Det er i tillegg mulig å utarbeide konkrete forslag til «topics» man ønsker å se i fremtidig arbeidsprogram og sende disse til NCP'ene. På den måten kan man arbeide for å få inn topics før utkastet til arbeidsprogrammet er utarbeidet.

Andre påvirknings- / posisjoneringsmuligheter:

I tillegg til å gi innspill til EU eller andre organisasjoner som igjen gir innspill til EU, er det også muligheter for å påvirke mer indirekte, gjennom deltakelse på ulike typer arrangementer i Brussel eller Europa for øvrig. Et eksempel er Science Business, som holder en rekke ulike typer arrangementer, noen av mer faglig og noen av mer forskningspolitisk art, hvor det ofte er representanter for EU-kommisjonen, forskningspolitiske aktører og forskere til stede. Dette kan være gode arenaer for å synliggjøre UiB som forskningspolitisk aktør og fremme overordnede forskningspolitiske synspunkter, eller for å gi synlighet til enkeltforskere og forskningsmiljøer ved UiB.

Status:

De siste årene er det iverksatt en rekke tiltak for å øke bevisstheten om muligheter for påvirkning, både blant instituttledere, forskere og forskningsrådgivere.

Mulighetene til å påvirke på ulike nivå har også i økende grad blitt benyttet av UiB, og **ulike nivåer** i organisasjonen har blitt engasjert i dette arbeidet. I flere prosesser er det innhentet innspill bredt fra fagmiljøene, og flere forskningsmiljøer har i økende grad vist engasjement for å bidra i slike innspillsprosesser.

Noen eksempel på påvirkningsarbeid de siste årene:

A. Overordnet forskningspolitisk nivå i EU

- Posisjonsnotat sammen med NORCE, «Making the green wave blue», med anbefalinger om prioriteringer innenfor havforskning i ny Strategisk plan for siste del av Horisont Europa 2025-27. Notatet ble overlevert på et policy-arrangement i Brussel i oktober 2022.
- Posisjonsnotat fra UiB om prioriteringer i ny Strategisk Plan til EUs åpne høring med frist i februar 2023. Her er det bl.a. gitt innspill om grunnforskning, juridisk forskning, behov for et bredere innovasjonsbegrep og styrking av SSHA-fagene i Horisont Europa.
- UiB har benyttet muligheter til å forsterke budskapet i posisjonsnotatene ved å spille dem inn til Coimbra-gruppen, Science Business og KD.
- Rektoratet og UiB-forskere har ved deltagelse i rundebord, konferanser o.l. i regi av f.eks. Science Business og Coimbra-gruppen fremmet UiBs synspunkter og bidratt til UiBs synlighet på den forskningspolitiske arenaen.

B. Overordnet politisk nivå i EU innenfor et politikfelt

- På arrangement i Brussel i oktober 2022 ga UiB-forskere policy advice om problemstillinger knyttet til hav, kyst og Arktis til representanter for EU-kommisjonen i presentasjoner og paneldiskusjoner.

- Våren 2023 har UiB levert svar på to tematiske EU-høringer: høring i forbindelse med den annonserte Defence of democracy-package (april) og høring i forbindelse med EUs arbeid med nye klimamål for 2040 (juni).
- C. Rammeprogrammet: budsjett, struktur, fokus og formaliteter - nå og fremover i tid*
- I EUs åpne høring om rammeprogrammene for F&I i 2023 besvarte UiB også et omfattende spørreskjema, om bl.a. strukturelle, tekniske og praktiske aspekter ved rammeprogrammet.
 - I forbindelse med høringen holdt også noen av nettverkene UiB er medlem av forberedende innspillsrunder, og UiB spilte inn til og fikk med poenger i innspillene fra Science Business og Coimbra-gruppen til Kommisjonen.
- D. Spesifikke arbeidsprogram og utlysninger*
- Forskningsmiljøer har gitt innspill til utkast til arbeidsprogram via UiBs medlemmer i NFRs referansegrupper og direkte til NCP'ene i NFR. Det er eksempler på forskningsmiljøer ved UiB som har lyktes med å få inn innspill i utlysningstekster, og siden har vunnet frem med søknad til den relevante utlysningen. Her er det imidlertid klart at noen forskningsmiljøer har større bevissthet om disse mulighetene og mer erfaring med å benytte dem enn andre, og referansegruppemedlemmene har ulik praksis for hvordan de involverer fagmiljøene på UiB i innspillsrunder.

Det er en utfordring at det ofte er svært korte frister i forbindelse med utkast til arbeidsprogram o.l.. Dermed blir det ofte knapp tid til å organisere prosesser hvor alle relevante fagmiljøer spiller inn, og forskere kan, forståelig nok, gi uttrykk for frustrasjon over de korte fristene. Dette fører sannsynligvis til at de som allerede har mer erfaring og kjenner EU-landskapet godt fra før, i større grad spiller inn, og at man risikerer å miste relevante innspill fra forskere som man gjerne skulle ha innspill fra for å øke sannsynligheten for utlysninger som passer med deres forskningsområder og -interesser.

For å nå bredere ut og få innspill fra flere miljøer, er det dermed rom for å forbedre strukturer for informasjonsflyt og for å styrke bevisstheten om at det er reelle muligheter for påvirkning.

Viktige prosesser i EU fremover:

- **Ny Strategisk Plan for Horizon Europe 2025-2027 og nye arbeidsprogrammer**
(Type innspill: *D. Spesifikke arbeidsprogram og utlysninger*)

Et utkast til ny Strategisk Plan er uformelt tilgjengelig; endelig versjon av planen, som blir styrende for arbeidsprogrammene i siste del av Horisont Europa, er ventet i januar 2024. Det vil bli mulig å gi innspill til utkast til disse arbeidsprogrammene via referansegruppemedlemmer og direkte til NCP'ene i NFR; utkastene kommer sannsynligvis sen vår/sommer 2024.

- **Utviklingen av Det europeiske forskningsområdet (ERA)**
(Type innspill: *A. Overordnet forskningspolitisk nivå i EU,*
C. Rammeprogrammet: budsjett, struktur, fokus og formaliteter - nå og fremover i tid)

EU har de siste årene hatt fornyet fokus på å videreutvikle Det europeiske forskningsområdet (ERA), blant annet i form av utviklingen av en ERA Policy Agenda for 2022-2024. Norge deltar via KD, og har tilsluttet seg de fleste ERA actions i den nåværende politikkgendaen. KD har laget en handlingsplan for oppfølgingen av denne, og skal delta i utviklingen av neste Policy agenda.

Implementeringen av politikkgendaen og den videre utviklingen av ERA får store konsekvenser for UH-sektoren, da dette vil legge rammer både for utviklingen av EUs rammeprogram og for forskningspolitikk på nasjonalt nivå. Politikkgendaen favner bredt og omfatter bl.a. åpen vitenskap, reform av forskningsevaluering, forskerkarrierer, lovmessig rammeverk for copyright, infrastruktur, akademisk frihet, likestilling, og innovasjon. Det blir derfor viktig for UiB å følge utviklingen på de ulike områdene, og benytte seg av innspillmulighetene som kommer.

Utvikling av EUs 10. rammeprogram for forskning og innovasjon (2028-)

(Type innspill: *A. Overordnet forskningspolitisk nivå i EU*

C. Rammeprogrammet: budsjett, struktur, fokus og formaliteter - nå og fremover i tid)

En arbeidsgruppe som skal gi anbefalinger om planleggingen av nytt rammeprogram blir sannsynligvis nedsatt høsten 2023, og det vil høyst sannsynligvis bli muligheter for å gi innspill på forskjellige nivåer og via forskjellige kanaler i løpet av 2024 og årene fremover.

- **Politikkområder hvor det skal utvikles ny politikk i kommende periode**

(Type innspill: *B. Overordnet politisk nivå i EU innenfor et politikfelt)*

Det vil komme prosesser for politikktutvikling i EU kommende år på en rekke felt hvor UiB har kompetanse og interesser — energi, havvind og AI er bare noen eksempler — og hvor det kan være aktuelt å komme med innspill enten på institusjonsnivå, fakultetsnivå eller fra fagmiljøene. Det vil være viktig å etablere gode strukturer for informasjonsflyt og øke bevisstheten om mulighetene for og betydningen av å bidra i denne politikktutviklingen.

To problemstillinger kan være særlig nyttig å drøfte for å skape retning i det videre arbeidet:

- hvordan kan fakultetene styrke samarbeidet med Brussel-kontoret og Forsknings- og innovasjonsavdelingen om påvirknings- og policy-arbeid overfor EU,
- hvordan kan påvirkningsarbeidet på de ulike nivåene organiseres best mulig fremover?

Saken legges fram for forskningsutvalget til drøfting

31.10.2023 Vivil Haraldsen/Charlotte Eide/ Birgit Falch

